

απόψεις

Οι περιβαλλοντικοί φόροι ή πώς το κρέας βαφτίζεται ψάρι...

Κατά τον κλασικό ορισμό του φόρου που επικρατούσε στους δύο προηγούμενους αιώνες, στόχος της επιβολής φορολογικού βάρους ήταν η είσπραξη δημοσίων εσόδων, προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι κρατικές δαπάνες, να εξασφαλισθεί η απρόσκοπτη κρατική λειτουργία και να διατηρηθεί η παροχή των αδικαιρέτων κρατικών παροχών. Από τον μεσοπόλεμο και μετά και ιδίως μετά το πέρας του καταστροφικού δεύτερου παγκοσμίου πολέμου, προκειμένου να καλυφθούν οι επιμέρους υπέρμετρες ανάγκες που δημιουργήθηκαν από τα δεινά των παγκοσμίων πολέμων, άρχισαν να χρησιμοποιούνται οι φόροι ως μέσα για την επίτευξη και άλλων, πιο στοχευμένων σκοπών, πέρα από την ταμειακή συλλογή των δημοσίων εσόδων.

Η τάση αυτή συνεχίζεται αυξανόμενη έως και τις ημέρες μας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της τάσης συνιστούν οι περιβαλλοντικοί φόροι. Οι οποίοι, στο διεθνές περιβάλλον, κύρια στόχευση δεν έχουν την απλή ταμειακή συλλογή δημοσίων εσόδων, αλλά την προστασία του περιβάλλοντος και τη δημιουργία κοινωνικής συνείδησης προκειμένου να διασφαλισθεί η περιβαλλοντική ισορροπία.

Εξάλλου, για το περιβάλλον και την προστασία του, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει τρεις επιμέρους στόχους: την εξοικονόμηση ενέργειας, την αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τη μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Στο πλαίσιο αυτό και έως το 2020, η Ελλάδα έχει δεσμευθεί να προσπαθήσει την εξοικονόμηση 200.000 τόνων ισοδύναμων πετρελαίου (ktoe), τη συμμετοχή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας από 6,80% σήμερα, σε 14% και τη μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από 1% σήμερα, σε 6%.

Όμως, και ενώ η χώρα αντιλαμβάνεται την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος, δεσμευόμενη μάλιστα εντός του ευρωπαϊκού πλαισίου, εντούτοις στην πράξη δεν φαίνεται να επιβεβαιώνεται η πρόθεση αυτή. Αντίθετα, η Ελλάδα έχει επιλέξει την επιβολή υπέρμετρα βαρέων περιβαλλοντικών φόρων, χωρίς όμως τα έσοδα από τους φόρους αυτούς να χρησιμοποιούνται στοχευμένα στην προστασία του περιβάλλοντος.

Κατά το έτος 2008 οι περιβαλλοντικοί φόροι στη χώρα αντιστοιχούσαν σε ποσοστό 6,46% των συνολικών εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές, ενώ σήμερα

το ποσοστό αυτό αγγίζει το 10,21%. Το μέγιστο μερίδιο του ποσοστού αυτού και ειδικότερα ποσοστό 8,16% των συνολικών εσόδων αντιστοιχεί στους ενεργειακούς φόρους. Ενώ, όλοι γνωρίζουμε ότι η υπέρμετρη φορολογική επιβάρυνση στα καύσιμα και γενικότερα στις πηγές ενέργειας δεν χρησιμοποιήθηκε κατά τα τελευταία χρόνια ώστε να προστατευθεί το περιβάλλον. Αντίθετα, συνιστούσε μια ασφαλή πηγή εσόδων που διατέθηκαν για την αντιμετώπιση των ανελαστικών γενικών κρατικών δαπανών. Μάλιστα, ως έμμεσου χαρακτήρα φορολογική επιβάρυνση, η είσπραξη των φόρων αυτών τελικώς επιβάρυνε περισσότερο τις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις. Εξάλλου, το δυσχερές ύψος του φόρου προφανώς συνιστά έναν από τους παράγοντες που βοηθούν τη διατήρηση υψηλού ποσοστού φοροδιαφυγής στην αγορά των καυσίμων. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Σύνδεσμος διακίνησης και εμπορίας πετρελαιοειδών εκτιμά ότι η παράνομη διακίνηση καυσίμων κυμαίνεται ανά έτος μεταξύ 123 και 255 εκατ. ευρώ.

Επιπρόσθετα, το υψηλό ποσοστό συμμετοχής των περιβαλλοντικών φόρων στα συνολικά έσοδα που παρατηρήθηκε στην Ελλάδα κατά το έτος 2018 συνιστά το δεύτερο μεγαλύτερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αφού, μεγαλύτερο εμφανίζεται μόνο το αντίστοιχο συνολικό ποσοστό της Λετονίας με 11,2%, ενώ το ελληνικό ποσοστό (10,21%) ακολουθεί η Σλοβενία με 10,2%, η Κροατία και η Βουλγαρία με 9,1%. Αντίθετα, με μέσο κοινοτικό ποσοστό 6,1% στο σύνολο των εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές, τη μικρότερη ποσοστιαία αναλογία εμφανίζει το Λουξεμβούργο με 4,4% και η Γερμανία με 4,6%.

Η σύγκριση των αριθμών δημιουργεί απογοήτευση. Η υπερφορολόγηση στην ενέργεια μαζί με την αδυναμία του κρατικού μηχανισμού για αποτελεσματικό έλεγχο δημιουργεί συνθήκες φοροδιαφυγής. Με τη σειρά της, η φοροδιαφυγή εντείνει την ανάγκη διατήρησης της υψηλής επιβάρυνσης στην περιορισμένη ύλη που παράγεται και διακινείται με νόμιμο τρόπο. Ακολούθως, το περιορισμένο της ύλης αυτής δεν επιτρέπει τη μείωση της επιβάρυνσης κ.ο.κ. Παράλληλα, και ενώ επιβαρύνεται υπέρμετρα το αγαθό της ενέργειας, εντούτοις δεν δημιουργείται περιβαλλοντική συνείδηση. Έτσι, αντί η επιβολή υψηλών φόρων στην ενέργεια να ανακουφίζει το περιβάλλον, αυτή εξυπηρετεί ταμειακούς σκοπούς κάλυψης γενικών κρατικών δαπανών.

Κατά συνέπεια, η υψηλή φορολογική επιβάρυνση στην ενέργεια αφενός δεν έχει βοηθήσει δραστικά στον περιορισμό της φοροδιαφυγής στον τομέα αυτόν και αφετέρου δεν έχει βοηθήσει στη δημιουργία εναλλακτικών πηγών ενέργειας ούτε στη δημιουργία έργων υποδομής ούτε και στη δημιουργία συνθηκών περιβαλλοντικής προστασίας.

Συμπερασματικά, οι φόροι στην ενέργεια θα πρέπει να επανεξετασθούν με στοχευμένο τρόπο. Ήρθε ο καιρός να αποφασίσουμε, αν πράγματι θέλουμε να προστατεύσουμε τους εαυτούς μας, διατηρώντας το φυσικό περιβάλλον μας και περιορίζοντας την εξέλιξη της κλιματικής αλλαγής ή αν τελικώς θα συνεχίσουμε να χρησιμοποιούμε την πρόφαση του περιβάλλοντος για την εξυπηρέτηση απλώς ταμειακών κρατικών αναγκών.

Ασπασία Μάλλιου